

FJÄRDE SÖNDAGEN I ADVENT

ÅRGÅNG C

Första läsningen: **Mik 5:1-4a** (*Från dig skall jag låta en härskare över Israel komma*)

Orden i denna läsning presenterades för den onde kung Herodes den store när hans teologer listade ut var på kartan man förväntade att den kommande Messias skulle födas (Matt 2:4-6). Han ville genom en massaker kväva alla Messiasrykten som kunde få hans hatade regim att vackla. Betlehem! Den Gudstrogne och välsignade David föddes tusen år tidigare där, och allas ögon riktades på grund av Mikas ord självklart mot nyheter därifrån. Den kommande Frälsaren har rötter i *fortiden* (v. 2) och är alltså en legitim arvtagare till riket – olikt Herodes som kom från Idumeen söder om Judeen och inte var riktig jude. Vem är ”hon som skall föda” (v. 3)? Det undrade Herodes säkert. Om han visste det skulle han gett sig på både barnet och henne omedelbart efter födelsen, likt draken i Uppenbarelseboken (Upp 12:4 f). Mika ger inte denna kvinna något namn. Tanken går till *den unga kvinnan som blir havande* i Jesajas bok (Jes 7:14), i vilken kyrkan ser en förutsägelse om jungfru Maria (Mika och Jesaja profeterade samtidigt i Juda på 700-talet f.Kr. och bör ha känt varandra). Barnet, *fredens herre* (v. 5), ska bli *ärad över hela jorden* (v. 4), vilket Jesus Kristus i sanning blir och ska bli i alla tider, inte minst nu när hans födelses högtid nalkas.

Andra läsningen: **Heb 10:5-10** (*Jag har kommit, Gud, för att göra din vilja*)

Hebreerbrevet och Romarbrevet är kanske de två viktigaste breven i Nya testamentet. I Hebreerbrevet beskrivs Jesu enastående medlarfunktion mellan Gud och människan med bilden av *översteprästen* – vi träder rakt in i urkristendomen med dess judiska förankring och idévärld och är nog bara på armlängds avstånd från Jesu egen självbild. Kristi ord i v. 5-7 är från Ps 40:7-9 (i den grekiska översättningen). Författaren betonar ordet ”kropp” för att antyda att Guds Son antog kött av Jungfru Maria. Hela texten är som ett eko av hennes ord vid bebådelsen: ”Må det ske med mig som du har sagt” (Luk 1:38). Guds vilja är mer och annat än lagen och offren. Den är kärleken, som gör sig disponibel för Gud, *vill ge sig själv*, såsom Kristus gjorde då han trädde in i vår värld.

Evangelium: **Luk 1:39-45** (*Hur kan det hända mig att min herres mor kommer till mig?*)

Maria på åsnan på väg mot Betlehem. Minnena av allt som har hänt de senaste månaderna fyller henne med glädje. Att stå där, nervös och osäker, i Elisabets dörr och inse att allt är sant: Elisabet VET! Kvinna stöder kvinna. Gud stöder båda! Allt blir bra. Maria inser att hon har lyfts upp till en position av oerhörd

betydelse för sitt folk, ja, för världen, för hela mänsklighetens historia. Att vara **den nya Eva** genom vilken Livet – det eviga – ska skänkas åt världen! Ängeln kallade henne för **Herrens moder**, och hennes släkting – inspirerad av Den helige ande – gjorde det också. Jublet i *Marias lovsång* (Luk 1:46-55) har fyllt hennes själ under hela graviditeten.

MÅNDAGEN 20 DECEMBER

Första läsningen: **Jes 7:10-14** (*Se, den unga kvinnan skall bli havande*)

Kung Achas, ättling till David men avfallen från Gud, sitter osäkert på sin förfaders tron. Landet är litet och svagt och hotas av ett förbund av grannstater som vill tvinga med det i uppror mot assyriska imperiet. Vad Achas än gör kan det bli slutet för hans dynasti. Det religiösa partiet med profeterna Jesaja och Mika påminde honom gärna om Guds löfte till David, att det alltid kommer att finnas en ättling till honom på hans tron (2 Sam 7:16). Men de har starkt ogillat att han offrade sin ende son till avguden Molok (2 Kung 16:3). Nu säger Jesaja att Gud är beredd att ge honom ett hoppets tecken. Achas bryr sig inte men får ändå beskedet att ett barn ska födas. Modern är en ung kvinna. Det *hebreiska* ordet står för en giftasvuxen kvinna, som självklart skulle vara orörd. Ordet i den *grekiska* bibelöversättningen betyder ”jungfru” i biologisk mening, och Matteus och urkyrkan förstår ordet så, Matt 1:23 och nedan. Gud ska ingripa. Man ser framför sig hur den pressade kungen skriker: *När, Jesaja, när?* Snart, försäkrar Jesaja, innan pojken är stor är Judas fiender borta (Jes 7:16). *Och vem är denna unga jungfru?* vill Ahas säkert veta. Men Jesaja har tydligen inga fler detaljer. Gud har dock mer att säga: i de följande kapitlen fördjupas temat då vi får höra om *det gudomliga barnet* (9:6-7). Davids dynasti ska bestå och leda till en paradisk era. Men barnet som ”snart” skulle komma? Bibeln berättar inget om ett barn på Achas tid som motsvarade profetian. Den frågan försvann. Achas red ut krisen. Hans son *Hiskia* ärvde tronen. Det fromma folket ärvde Jesajas hopp om Messias. Detta hopp skulle bara växa århundradena fram till Jesu födelse.

Evangelium: **Luk 1:26-38** (*Du skall bli havande och föda en son*)

Jungfrun skall bli havande och föda en son. De gamla orden från Jesaja (se ovan) måste ha ekat i den unga, giftasvuxna Marias öron när hon tog emot budskapet från ärkeängeln Gabriel: *Du skall bli havande och föda en son* (v. 31). Jesaja visste att pojken skulle vara ”Gud-med-oss” (Immanuel) men fick inte höra det som Maria hör nu: hans namn ska vara **Jesus** (v. 31). Samma besked fick Josef av en ängel (Matt 1:21). Vårt ”Jesus” är en latinisering av ”Yeho-shua”. Ängeln uttolkar dess hebreiska betydelse för Josef: *Herren (JHWH) är*

frälsningen. Så får Jesus samma namn som den modige Josua som efter Mose ledde gudsfolket och förde det över Jordan in i det utlovade landet. Jesus ska uppfylla löftet till David men inte som David grunda en dynasti, för han ska regera **evigt** (v. 32-33). Han för folket till ett gudomligt, inte ett jordiskt (geografiskt) rike. Allt måste ha svindlat för Maria: *Vem är jag nu? Jungfru och moder till Guds son? Ska jag uppfylla Guds löften? Ja, det vill jag!*

Ropa ut din glädje, dotter Sion, jubla, dotter Jerusalem! Se, din konung kommer till dig... I ringhet kommer han (Sak 9:9). Herren, Israels konung, bor hos dig (Sef 3:15).

TISDAGEN 21 DECEMBER

Första läsningen: **Höga v 2:8-14** (*Se, min älskade kommer springande över bergen*)

Gud älskar människan! Hur lycklig måste han inte vara när hans kärlek besvaras, när en människa ger honom ett helhjärtat JA som Maria vid bebådelsen (Luk 1:38)! Hur ska vi tänka oss Guds kärlek till Maria, Andens brud, utan att ta till *förälskelseslyrik*? Höga visan darrar av ungdomlig kärlek. Dagens läsning är som att se Paulus ord om äktenskapskärleken mellan Kristus och kyrkan (Ef 5:31-32) omsatt i privata kärleksbrev. Maria är verkligen speciell – det nya förbundets gryning. Före alla andra är hon i fysisk kontakt med det människoblivna Ordet (Joh 1:14) och översköljs av Andens nåd (Luk 1:35). Hon är en urcell, kyrkan i miniformat, urkyrkans urkyrka. *Vintern är över* (v. 11). Ja, nu blir dagarna längre. Det som menas med vintern är dödens tid, den ofruktbara perioden, syndens herravälde. Maria blomstrar i snön – finns det något mer angenämt att se än en höggravid kvinna? Tanken på Guds kärlek värmde säkert Maria. Man fryser inte när man är förälskad.

Alternativ till första läsningen: **Sef 3:14-18a** (*Herren, som bor i dig, är Israels konung*)

Liturgin erbjuder en alternativ, lite mindre ”intim” första läsning. Sefanjas text syftar på Maria som *det nya Jerusalem*, i henne bor Gud liksom hans närvaro fanns i stadens tempel. Den fysiska staden är kallad att bli som Maria: mottaglig för Guds Son. Därför syftar texten också på Jesu intåg i Jerusalem som vuxen på palmsöndagen. Johannes citerar Sakarjas ord om konungen som rider in i staden på en åsna i samband med den händelsen (Joh 12:15). Maria och Jerusalem tog emot Guds Ord på två extremt olika sätt. Vilket sätt *vi* väljer bevisar vår vardag.

Evangelium: **Luk 1:39-45** (*Hur kan det hända mig, att min herres mor kommer till mig?*)

Marias ankomst till sin släkting, den äldre gravida prästhustrun, var full av glädje. Så snart Elisabet hörde Marias röst i ingången fylldes hon – och även barnet i henne (jfr Luk 1:15) – av den helige Ande. Hon förstod allt som hade hänt och vad Maria hade utvalts till. Maria är *Theotókos* (Guds moder). Det ordet använde många tidiga kyrkofäder och det slogs högtidligt fast på konciliet i Efesos år 431. Elisabet förkunnade läran om detta Gudsmoderskap redan i förväg (*min herres mor*, v. 43) och dessförinnan gjorde ängeln Gabriel det på Guds befallning (Luk 1:31-32). I vart enda *Var hälsad, Maria* (Ave Maria) upprepar vi Elisabets ord om Guds välsignelse av Maria och hennes ”livsfrukt” (ett hebreiskt uttryck för barn). Vi hälsar henne med *Andens* ord (v. 41-42), liksom vi i inledningen hälsar med Gabriels ord (Luk 1:28).

Salig hon som trodde, ty det som Herren har låtit säga henne skall gå i uppfyllelse. (v.45)

ONSDAGEN 22 DECEMBER

Första läsningen: **1 Sam 1:24-28** (*Hannas tacksägelse för Samuels födelse*)

Den första tiden på dagis är svår för barn, men kanske ännu svårare för föräldrarna. Att överlåta sitt barn till en internatskola känns tungt. Förr i världen satte man gärna barn i kloster (den helige Thomas av Aquino, kyrkans främste teolog, var bara fem år gammal!). Det är ont om katolska skolor och daghem i vårt land, men det går ofta att hitta alternativ med kristen prägel. En kristen vardag ger barnen en oersättlig grund för livet! Hanna tackar Gud för sitt barn genom att låta det bo och tjäna hos prästen Eli. Så liknar hon alla mammor som låter deras barn bli **ministranter** i mässan. Denna heliga tjänst vet inte av ålderskillnader (treåriga ministranter finns, liksom åldringar!). Alla barn gillar inte altartjänsten, men alla bör gå på kyrkans undervisning. *Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte*, säger Jesus (Mark 10:14). Vi vill ge våra barn det bästa vi har, vår tro, och vi snålar inte med Guds andliga gåvor för att barnen är ”för små” (därför döper vi nyfödda). När Hanna var barnlös grät hon inför Herren och han hörde hennes bön (1 Sam 1:10 f). En annan Hanna, en gammal änka som levde tusen år senare och ständigt bad vid templet i Jerusalem, prisade och tackade Gud när hon såg Maria komma med Jesusbarnet dit. Gud lät henne förstå vem han var (Luk 2:36-38). Unga Hanna och gamla Hanna är en *böneskola* för oss: *be med hopp, be med tro, be med kärlek, be allvarligt och tålmodigt, be som en änka som tillhör Kristus*, säger den helige Augustinus.

Shilo ligger uppe i bergen några mil norr om Jerusalem, på en låg kulle. Där i templet stod förbundsarken tills kung David flyttade den till Jerusalem ca år

1000 f.Kr. (2 Sam 6:12; jfr Jos 18:1; Dom 21:19). Tiden har sopat igen nästan alla spår men man kan på ett ungefär lokalisera templet och be där. Första Samuelboken, kap. 1-3, ger en levande bild av livet på platsen när Eli var präst. Hannas offergåvor är en säck mjöl (en "efa" = ca 36 liter) och en lägel (= en skinnsäck) med vin, förutom djuroffret.

Evangelium: **Luk 1:46-56** (*Stora ting låter den Mäktige ske med mig*)

Observera att dagens responsoriesalm, *Hannas lovsång* (1 Sam 2:1,4-8b), har stora likheter med *Marias lovsång, Magnificat*, i evangeliet idag. Att upphöjas från förnedring, ödmjukt veta sig älskad och utvald av Gud, det är temat. Sångerna har urgamla rötter (jfr t.ex. Ps 113). Vi får den "frälsningens grammatik" som Mose mötte vid den brinnande busken: Gud 1) ser orättvisorna, 2) förbarmar sig, och 3) befriar (2 Mos 3:7-8). Nu ska *alla släkten prisa mig salig*, säger Maria (v. 48). Det gör kyrkan fram till idag, ja, präster, diakoner, klosterfolk och många lekmän upprepar kväll efter kväll Marias lovsång i vespern, kyrkans kvällsbön. Så applåderar vi henne och Hanna.

Gud lyssnar gärna på din bön när du har det svårt – men be också när du är lycklig!

TORSDAGEN 23 DECEMBER

Första läsningen: **Mal 3:1-4; 4:5-6** (OBS: 4:5-6 i vissa biblar = 3:23-24) (*Jag skall sända till er profeten Elia, förrän Herrens dag kommer*)

Vem är förbundets budbärare (= ängel) i v. 1-2? Evangelisten Markus ger direkt svar i början av sitt evangelium: **Johannes döparen** (fast han blandar Malaki med ett citat från Jesaja). Gud menade Döparen, när han sa att han ska *bana väg för mig* (v. 1). Profeten Malakis bok är den sista i den hebreiska Bibeln, och förutsägelsen om *en ny Elias ankomst* i dagens läsning är denna boks allra sista ord. Det gamla förbundet har inte mer att säga. Det spanar nu fullt av förväntan mot framtiden, mot den frälsning som ska uppenbaras i Nya testamentet.

Malaki, som anar Johannes döparens gestalt vid horisonten, vet att en ny rening genom *eld* väntar (v. 2-3). Nya offer kommer att frambäras *på det rätta sättet* som ska *behaga Herren* (v. 3-4). Paulus beskriver den kristna "tempelkulten" som *ett levande och heligt offer som behagar Gud*. Offret är vi själva. *Det skall vara er andliga gudstjänst* (Rom 12:1). Malaki beskriver den kommande Elias uppgift som *att vända fädernas hjärtan till barnen och barnens hjärtan till fäderna* (v. 6). Möjligtvis ser han framför sig återföreningar av familjer och släkten som glidit isär efter att Gudsfolket blivit utspritt p.g.a. emigration och

deportationer. Idag tvingar brist på arbete miljontals fattiga familjer att splittras på många håll i världen. Må julaftonen sammanföra dessa människor igen!

Evangelium: **Luk 1:57-66** (*Johannes Döparens födelse*)

Döparen föds och ska omskäras enligt judisk sed. Omskärelsen var en stridsfråga mellan Paulus och andra i kyrkan, och när Lukas – hans elev – här går in på ämnet sker det inte utan en viss spänd stämning. Släkt och grannar (det opersonliga ”de” i v. 59) är redan överens om barnets namn. Föräldrarna går emot dem och ger det namn som Gud har bestämt (1:13) – mot konventionen. Namnet Johannes betyder ”Gud har visat sig nådig”. Därmed antyds motsatsen mellan den stela tro på lagen som Paulus avvisade och den livgivande nåd som evangeliet vill ge. Vi förstår även att Sakarias lyckades berätta för sin hustru (skriftligen!) vad som hände i templet (v. 60; jfr Luk 1:5-23) och att han inte bara var stum utan också döv (v. 62). Sakarias blev en bild av *Gamla testamentet som inte hade mer att säga*. Med Döparens ankomst är profetians ande levande i Israel igen – och prästen, hans far, kan tala igen. Sakarias börjar omgående prisas Gud. Med första läsningens ord i minnet (se ovan) kan vi säga: denne levit är nu renad (Mal 3:3). Imorgon kväll firar vi att allt gott som Gud lovade i Gamla testamentet framträdde synligt i det nya!

Det nya förbundet är dolt i det Gamla, det Gamla förbundet uppenbaras i det Nya. (Den helige Augustinus)
--

24 DECEMBER – Mässan på morgonen

Första läsningen: **2 Sam 7:1-5, 8b-12, 14a, 16** (*Davidts kungadöme skall bestå inför Herren till evig tid*)

I kväll blir det jul, men under dagen är det fortfarande advent. Det är väl få som makar sig iväg till morgonmässan idag. Däremot sitter många hemma och har det bra – ungefär som kung David i sitt palats, omgiven av barn, familj, jordiska prylar. Gud har varit god. Men har vi varit det? Under adventstiden skulle vi välja ett sätt att göra bot. Lyckades du? Gick du till bikt? Det är inte för sent. David undrar om han gjort tillräckligt mycket för att återgälda Guds kärlek. ”Borde jag inte bygga ett passande tempel åt Gud?” Kanske oroar sig David också för framtiden. ”Kan inte kommande generationer glömma Herren om förbundsarken bara står i ett tält? Vördnaden för Herren kan bara bestå om jag säkrar den genom en präktig byggnad!” Gud lugnar honom: han ska själv ta hand om framtiden. David oroar sig säkert också över hur det ska gå med hans söner. Gud lovar att ge trygghet, framgång och fred. Ja, Gud ska ge David vad han tänkte ge Gud: ett ”hus” – dvs. en kungadynasti som aldrig ska upphöra. David anar inte gåvans storhet: löftet ska uppfyllas genom att en av hans

ättlingar ska vara **Guds egen son**, vars kropp ska bli det sanna templet (Joh 2:21). Detta tempel ska genom kyrkan bli ett hem för alla folk. Gud älskar David. I Davids födelsestad Betlehem ska Guds son bo, inte i en helgedom utan i ett litet stall. David var herde. Jesus också – en vandrare, hemma överallt och ingenstans (jfr Matt 8:20).

Evangelium: **Luk 1:67-79** (*Herren besöker sitt folk*)

Sakarias lycka är fullkomlig. Hans son är född. Gud har gett honom tillbaka talförmågan. Han kan välsigna sin familj och tacka Gud. Där står alla och ser på prästen, som i hög ålder välsignas av Gud med barn: en ny Abraham, trons fader. Hemmet är festligt pyntat – det är omskärelsesfest, *Brit Mila*. På ett bord står ljus, vin och godsaker. Mat doftar från köket, gästerna ska äta gott i kväll. Skratt. Lek.

Minns du julaftnar förr i världen? Man var liten och satt i sin farmors eller farfars knä omgiven av julgran, värme och hela den strålande härligheten. Senare i livet sitter man kanske själv där som farmor med en liten i knät och allt är likadant. Är detta vad ordet *evighet* betyder? Det finns heliga ögonblick när himlen är här. Vi är barn och vuxna på samma gång. Tystnad eller lovsång är det enda man kan få fram.

Sakarias sjunger om Guds ljus. Guds egen son kommer för att *vittna om ljuset* (Joh 1:7). Må detta ljus från evigheten nå dem som nu är *i mörkret och i dödens skugga* (v. 79), de som är sjuka eller i fängelse. Må gatans hemlösa, de illegala flyktingarna, de rumänska tiggarna och alla ensamma som inte vet vart de ska gå efter kl. 17 ikväll finna en öppen dörr.

JULAFTON – VIGILIEMÄSSAN PÅ KVÄLLEN (vid vespertid)

Första läsningen: **Jes 62:1-5** (*Herren har dig kär*)

Julafton är här – även om detta bara är **kvällsmässan** och inte **midnattsmässan**, som följer i natt. Tycker du att adventstiden har varit lång? Israels barn fick vänta hundratals år på Messias! Den julglädje vi märker hos profeten Jesaja var bara en skymt, långt i fjärran, av Betlehemsstjärnan, änglasången över stallet, herdarnas glädje och det nyfödda barnet i Marias famn. Vissa katoliker fastar hela denna dag fram till kvällen. När mörkret faller öppnas dörren till vardagsrummet och där står julgranen i strålande glans. Tillbakahållen förväntan får explodera. Festen börjar.

Det gamla Israel kände inga större familjefester än **bröllop**. Gud är kärleken (se Katolska kyrkans katekes, nr 218-221; jfr Joh 4:8, 16). Därför blev Ordet

människa (Joh 1:14) och därför spred Jesus **feststämning** kring sig. *Inte kan ni väl få bröllopgästerna att fasta så länge brudgummen är hos dem?* sade han (Luk 5:34). Guds brud, Sion, dvs. Jerusalem, som upprättas och kröns med diademmet (v. 2-3) är Maria, och med henne alla i gudsfolket som tror på hennes son. Detta Jerusalem *skall få ett nytt namn: ekklesia*, grekiska för **kyrka** (*Katolska kyrkans katekes*, nr 751). Du som delar Marias glädje denna kväll, var du än är, ensam eller i familj: Jubla – *Herren har dig kär!* (v. 4).

Andra läsningen: **Apg 13:16-17, 22-25** (*Paulus vittnesbörd om Messias, Davids Son*)

Högtidligt, som när en far läser julevangeliet för sin familj (Luk 2:1-14), sammanfattar Paulus Gamla och Nya testamentet – från Abraham, David och Johannes döparen till Jesus. Vi märker att han har tagit över ett fast schema för förkunnelsen, *traditionen*. Alla före Jesus var vägs skyltar som pekade mot Jesus, även Döparen, den som många trodde var Messias. Allt på jorden proklamerar nu **Jesu födelse**, klockor, ljus, sång!

Evangelium: **Matt 1:1-25** (*Jesu Kristi, Davids sons, släkttavla*) (Alternativ kortare läsning: Matt 1:18-25)